

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

ДОКЛАД

Резултати от проучване на участието на гражданите в местното самоуправление в община Сатовча

ОБУЧИТЕЛЕН МАТЕРИАЛ ЗА ОБЩЕСТВЕНИ ОБСЪЖДАНИЯ

<https://zaravenstart.com/>

Настоящото проучване е част от проект „Активни граждани на Община Сатовча“ по Договор за безвъзмездна финансова помощ № BG05SFOP001-2.009-0089-C01, който се осъществява по ОП „Добро управление“ 2014-2020 г. Приоритетна ос № 2 „Ефективно и професионално управление в партньорство с гражданското общество и бизнеса“, чрез Процедура BG05SFOP001-2.009 за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ чрез подбор „Повишаване на гражданското участие в процесите на формулиране, изпълнение и мониторинг на политики и законодателство“

1. Актуалност и значимост на темата

Изследването на практиките на взаимодействие между гражданските структури и структурите на местната власт и местната администрация, в частност участието им в управлението, е проблем с особена актуалност и значение. Чрез участието на гражданските структури в управлението се поема инициатива и отговорност за решаване на проблеми на специфични цели социални групи и местни общности. Същевременно този процес допринася за утвърждаване на демократичните институции и развитието на гражданското общество.

Взаимодействието между гражданските структури, местната власт и местната администрация е в основата на изграждането на адекватен и ефективен местен капацитет за представяне и защита на интересите на

www.eufunds.bg

Проект „ Активни граждани на община Сатовча “ , договор № BG05SFOP001-2.009-0089- C01, се финансира от ОП „Добро управление“ , съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

местната общност, както и на специфични целеви социални групи. Чрез практиките на съвместна дейност се увеличава общественият потенциал за вземане на ефективни решения и тяхното изпълнение. Наблюдава се процес на разработване и включване в нормативната уредба на механизми за осъществяване на взаимодействие на гражданските структури и институциите на местната власт. На практика обаче този процес не винаги е еднозначен и не винаги върви само в положителна посока. Това поставя под съмнение възможностите за установяване на устойчива политика на публично взаимодействие. Положителните тенденции се съпътстват от сериозни дефицити, които все още пречат възникването на регулярно и ефективно взаимодействие между гражданските структури и местната власт, като механизъм за реализиране на открити и легитимни общински политики. Ефектите от това взаимодействие все още не отговарят на реалните обществени очаквания, като причините за това най-често се търсят в прогресиращата тенденция за намаляване на активността на гражданите и относително ниското обществено доверие в институциите на властта и нейната администрация. Преодоляването на тази ситуация с негативни за местното самоуправление и местното управление последици изисква научно изследване на социалните практики, оценка на постиженията, проблемите и противоречията във взаимодействията между гражданските структури и структурите на властта и администрацията. С очакваните резултати от това изследване могат да се аргументират идеи и насоки за въвличане на местната общност в решаването на местните проблеми. Обикновено темата за прякото участие на гражданите става особено популярна тогава, когато гражданите се чувстват изолирани от процесите на вземане на решения; когато смятат, че институциите на представителната демокрация вече не функционират ефективно и интересите им не са представени и защитени на политическо ниво. Ето защо анкетното проучване включваше въпроси за участието на гражданите в управлението – както на национално, така и на местно ниво. Веднага трябва да обърнем специално внимание върху факта, че респондентите, които смятат, че гражданите участват пълноценно в управлението на национално ниво са под 10%. Около 9% от анкетираните лица смятат, че гражданите „по-скоро участват” в управлението на национално ниво. Близо една четвърт от респондентите настояват, че гражданите изобщо не участват в управлението на национално ниво. Делът на хората, които смятат, че гражданите „по-скоро не участват в управлението” е три пъти по-голям от

www.eufunds.bg

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

делът на тези, които смятат, че гражданите „по-скоро участват”. Тези процентни разпределения са изключително симптоматични за отчуждените на гражданите от управлението, за усещането за откъснатост от процеса на вземане на решения и участие в обществения живот. Близко 24% от респондентите смятат, че „само някои участват в управлението”. Огромната част от гражданите се чувстват изключени от политиката, обезвластени и обект на въздействие, а не субект на автономна политическа воля. Но тук е важно веднага да се наблегне на значима разлика при директното сравнение на резултатите от въпросите за участието на гражданите в управлението на местно и на национално ниво. Най- голямото разминаване е при отговорите „не мога да преценя”. Докато един от пет човека не изразява мнение, когато става въпрос за националната политика, то при въпроса за участието на местно ниво едва 15% се въздържат от отговор. В същото време 8% смятат, че гражданите „по-скоро участват в управлението” на национално ниво, а близо 13% смятат, че „по-скоро” участват при решаването на местните въпроси. Голямо е разминаването при отговорите при лицата, живеещи на село и тези в града. Докато при живеещите на село или в малки общности отговора на въпроса – дали участват в управлението на национално ниво и на местно ниво – 67% от запитаните отговарят че по скоро участват в управлението на местно ниво и само 5 % отговарят, че участват в управлението на национално ниво. Обратно, при живеещите в големия град 34% смятат, че участват в управлението на местно ниво и 15% в управлението на национално ниво.

2. Изследователски проблем

Неправителствените организации, като съзнателни обединения на граждани, като структури на гражданското общество за решаване конкретни проблеми на различни целеви социални групи акумулират ресурс и формират капацитет за съдействие на местната власт и местната администрация за решаване проблеми на местната общност. Гражданските структури стоят по - близко до съответните социални групи в местната общност, познават по - добре реалните им потребности и могат да спомогнат за намиране на по - адекватни и по - приемливи решения. Те са в състояние да дефинират проблем (на целева група или общност) и да привличат гражданите за участие в решаването му. В гражданското общество и неговите структури има ресурс за участие в разработването и осъществяването на местни политики и решаване на проблеми на местната

www.eufunds.bg

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

общност, но този ресурс не се използва пълноценно и ефективно. Практически взаимодействието между гражданските структури и местната власт все още се намира далече от установяването на диалога като нормална практика на изработване и провеждане на местни политики. Движение в тази посока има, но то е „неравно”, нестабилно и вътрешно противоречиво. Все още това взаимодействие е по - често пожелателно, отколкото реално случващо се; повече декларирано, и по - малко се реализира; резултатите са все още неубедителни. Разпознаването на добри практики, на проблеми и противоречия във взаимодействието между „третия сектор” и структурите на местната власт и местната администрация, чрез изследване на съществуващия опит може да даде идеи за активизиране на връзките им в по креативни и по - ефективни форми.

Предметът (фокусът) на изследването е в разпознаване на положителен опит, на проблеми и противоречия във взаимодействието между „третия сектор” и структурите на местната власт и местната администрация, в разкриване на дефицити в нагласите и капацитета на гражданските структури и структурите на местната власт и местната администрация за целева и ефективна съвместна дейност.

Необходимо е критично осмисляне на проблемите и перспективите за взаимодействие между гражданските структури и местната власт в две направления:

първо, от гледна точка на преодоляване на проблемите във взаимодействието „граждански структури - местна власт”;

второ, от гледна точка на преодоляване на проблемите и дефицитите на гражданските структури, като представители на гражданския интерес.

Участието на гражданите в управлението на общината може да се разгледа в няколко направления: нормативната основа, формите на взаимодействие, връзката на гражданите с местната власт и възникване на отношенията при тази връзка.

Нормативната основа на първо място е уредена в Конституцията на РБ. Регламентирана е възможността за решения на гражданите при допитвания и за участие в местните органи и за контрол. В Конституцията се определя рамката, а в другите нормативни актове се определят и различните аспекти от участието на гражданите в местната власт.

На основата на Закона за допитване до народа и Закона за местните избори

www.eufunds.bg

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

се решават въпроси от местно значение. Чрез тези закони се намират най-демократичните форми за участие на гражданите в осъществяването на местната власт.

Начинът за участието на гражданите и възможността за осъществяване на контрол върху съответните органи и институции е контролът, който бива:

- юридически - осъществява се от определени лица и органи съобразно правните норми;

- обществен / граждански /- основава се на дейността на отделните граждани, граждански организации и медиите във вид на жалби, и молби. Той се осъществява от най-широк кръг лица и гарантира равенство на гражданите пред закона и при участието им за вземане на решения.

Важна роля играе дейността на различните организации на гражданите. Те подпомагат местните органи и чрез различни форми на взаимодействие формират свое влияние.

Участието на гражданите в правораздаването е регламентирано чрез Конституцията, Закона за съдебната власт и НПК. Те могат да бъдат съдебни заседатели в първата инстанция за решаване на едно дело.

Общинските съвети по процедура избират комисии, които изготвят листата на лицата за съдебни заседатели. Общинските съветници правят предложения до комисиите. Тези предложения се гласуват от Общинския съвет и се представят на съдиите в Окръжния съд, като втора инстанция.

Така гражданите имат възможност за участие в съдебната власт.

3.Описание на изследването

В община Сатовча населението към 15.08.2019г. е 18 998 души. Общината включва 14 населени места + с. Сатовча.

Населението на с. Сатовча към 15.08.2019г. е 2 434 души

Населени места с жители между 1000 и 2500 души- село Кочан - 3 395, село Вълкосел - 2 739, село Слащен - 2 251, село Плетена - 2 034, село Ваклиново - 1 331, село Годешево - 1 077.

Населени места с жители между 250-1000 души - село Боголин - 480, село Туховища - 879, село Крибул - 448, село Долен - 434, село Осина - 630, село Фъргово - 483, село Жижево - 383.

www.eufunds.bg

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Във връзка с постигане на едни от основните цели на проекта:

– Да се изследва процеса на гражданско участие в управлението на местно ниво в община Сатовча и да се открият основните проблеми в тази насока;

– Да се формулират предложения и препоръки за насърчаване на гражданското участие и пряката демокрация на местно ниво, екипът изпълняващ тази задача реши да проведе допитване до 100 респонденти и до кметовете на кметства от община Сатовча, за да разбере тяхната оценка за взаимодействието между граждани / граждански организации и местна власт в общината, за трудностите и успехите в това взаимодействие; както и да представи конкретните им предложения и препоръки в това отношение.

За теоретична и методологическа база на изследването са проучени, систематизирани и интерпретирани трудове на български и чуждестранни автори. Използвани са материали от законодателен, нормативен и методически характер в областта на държавното управление и местното самоуправление.

Проучена е, систематизирана и анализирана информация за добри европейски практики на взаимодействие между местната власт и неправителствените организации. Изследва се актуалното българско законодателство, като основа на практиката от една страна, и възможност за очертаване на насоки и предложения за корекции в съществуващите нормативни актове, за усъвършенстване на някои механизми и изграждане на модел на взаимодействието между гражданските структури, местната власт и местната администрация.

В анализа на ползваната информация е приложен теоретичен (концептуален), исторически, нормативен, сравнителен и емпиричен подходи.

В процеса на регистрация на необходимите данни са използвани инструментите: **анкета** за проучване на статуса, капацитета, дейностите и взаимодействието на конкретни неправителствени организации, **директен контакт** (наблюдение) и **дълбочинно интервю** с представители на местната власт и местната администрация, коментар и оценка на основни изводи от изследването с експерти в местната власт и местната администрация.

www.eufunds.bg

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Тъй като не разполагахме със средства за представително за общината социологическо изследване, решихме да изпратим анкетата по електронната поща на представители от различните селищата в община Сатовча и на представители на местната власт, подбрани по следните критерии:

пол;
възраст;
образование;

Удържайки тези критерии, бяха подбрани 100 респодента и изпратени 100 въпросника на участниците в анкетата, като в тази бройка бяха включени и кметовете на кметства в общината.

Тъй като методът е този на отзовалите се, получихме 85 карти от анкетираните и 13 от общинските власти, така че общо обработените карти са 98.

Подчертаваме, че изследването не е представително, адресирани са участници от всички населени места в общината със сравнително активна гражданска позиция, с идеята да се проследят добри практики на гражданско участие в местната власт и да се получат конкретни препоръки към подобряване на нормативната уредба. Така че обобщените отговори представят „най - доброто лице” на взаимодействието местна власт - граждани.

Както ще се види от отговорите на участниците се откриват доста трудности и проблеми в това взаимодействие. Анкетната карта бе с отворени въпроси, почти еднаква /с малки разлики/ за участниците и общинската администрация.

Преди да пристъпим към анализ на резултатите от това изследване, ще представим данни от представителни за страната социологически проучвания, които да зададат по - широкия контекст на гражданското участие и фона, спрямо който ще сравняваме данните от нашето проучване.

4. Гражданското участие – дефиниция и конкретни прояви в огледалото на социологическите изследвания.

www.eufunds.bg

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Тук не е мястото да се дават пространни дефиниции за гражданското участие, но обикновено социологическите изследвания използват едно широко понятие, включващо и членство и подкрепа на партии и гласуване на избори, членство в граждански организации, различни доброволчески дейности в подкрепа на каузи, както и благотворителни дарителски акции. Както Европейското изследване на ценностите, така и Европейското социално изследване имат индикатори за гражданско участие. В този дух дефиницията за гражданско участие ще е следната: Гражданското участие включва колективни и индивидуални действия, отстояващи общи интереси в публичното пространство. Тези общи интереси могат да са с различна степен на всеобщност – от конкретни проблеми на малки групи на местно ниво до проблеми на конкретното национално общество и човечеството като цяло.

Различни автори дефинират различни функции на гражданското участие. Ние тук ще обособим най-общо следните две функции на гражданското участие: **политическа**, обвързана с промяна на политики, контрол на управлението и защита на общи интереси; и **социална**, свързана със задоволяване на потребности от общуване, справяне с конкретен проблем, емоционални потребности /групи по интереси, хобита/.

Но разликата между тези две функции е размигана, защото социалната функция лесно може да прерасне в политическа. Фокусът при анализа ще е върху възможностите за политическо участие на гражданите на ниво местна власт – правото им на информация, на контрол върху действията на властта; изискване за по-добро и съобразено с общи интереси управление; правото им на промяна на политики; както и на директно участие в управлението и процесите на взимане на решения - чрез механизмите на пряката демокрация.

Най-важните резултати данните от социологическите изследвания. Те като цяло не показват голяма гражданска активност, а в международен план, от гл.т. на резултатите от международно сравнително изследване на 7 страни от Централна и Източна Европа, представително за всяка страна и проведено през 2017, българите са последни по индикатора участие в граждански дейности - само 5.4 на

www.eufunds.bg

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

сто от хората участват в някаква форма на организирани граждански дейности (най - ниският процент сред седемте изследвани страни).

Ето какви са данните от социологическото изследване, представително за община Сатовча, проведено в рамките на проект „Активни граждани на Община Сатовча“ по Договор за безвъзмездна финансова помощ № BG05SFOP001-2.009-0089-C01 , през 2019г.

Таблица 1

ПОЛ	БРОЙ	ПРОЦЕНТ
мъже	53	53,9%
жени	45	46,1%

По възрастов признак структурата на анкетираните лица изглежда така:

Таблица 2

ВЪЗРАСТ	БРОЙ	ПРОЦЕНТ
до 30 години	50	45%
от 31 до 40 години	31	25,2%
от 41 до 50 години	10	15,1%
от 51 до 60 години	5	13%
над 60 години	2	1,7%

По образователен ценз анкетираните хора са, както следва:

Таблица 3

ОБРАЗОВАНИЕ	БРОЙ	ПРОЦЕНТ
Начално	3	2,1%
Основно	25	29,2%
Средно	45	44%
Висше	25	29,2%

Таблица 4

www.eufunds.bg

Проект „ Активни граждани на община Сатовча “ , договор № BG05SFOP001-2.009-0089- C01, се финансира от ОП „Добро управление“ , съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

Случвало ли ви се е през последните 5 години да участвате в ...?	БРОЙ	ПРОЦЕНТ
1. Избори като застъпник на някоя партия	27	22,9%
2. Подписване на петиция	22	18,5%
3. Бойкот	9	4,9 %
4. Протест	18	15,6%
5. Гражданска инициатива (като например защита на Иракли)	14	11,8 %
6. Предложения към общинската или държавната	16	13,7%
7. Среци за решаване на проблем в квартала/махалата	40	39,7%
8. Подаване на информация относно лошо качество на закупени продукти	19	16,2%
9. Обаждане в полицията по повод на нередност или престъпление	26	22,2%
10. Отказ да купувате от определен магазин поради лошо обслужване	38	32,3%
11. Закупуване на определени продукти по политически, морални или екологически съображения	15	13,1%
12. НПО/гражданско сдружение	6	3,1%
13. Политическа партия	17	14,9%
14. Синдикална организация	16	13,4%
15. Клуб, дори и неформален	22	19,0%
16. Читалище	17	14,9%
17. Доброволческа организация	9	4,9%
18. Благотворителна кампания	41	40,4%
19. Саморазправа	2	1,2%

Вижда се, че с най-голяма популярност се ползват благотворителните акции и ангажираността с проблеми и дейности в квартала и махалата. Това е напълно в унисон с нарастващата популярност на кварталните

www.eufunds.bg

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

съвети. Популярни са и спонтанни форми на граждански активно потребителско поведение. Иначе казано, **класически граждански политически форми на участие – като протести, бойкоти, участие в партии, синдикати и НПО, дори предложения към администрацията, отстъпват пред желанието на хората да участват в решаването на по-всекидневни, част от делничния им живот, проблеми или да помагат на болни хора – благотворителните дейности обикновено са свързани с такава помощ.**

Това е насока, в която взаимодействието между местната власт и гражданите би могло значимо да се активизира.

Ето защо, когато хората нямат доверие на гражданските организации и на държавната власт – това се вижда от всички изследвания на общественото мнение, на въпрос от сравнителното изследване на гражданското общество „Ако имате проблем към кого бихте се обърнали за неговото решаване?“ на първо място отговорилите поставят семейството, на второ - приятелите, следва полицията и на четвърто място е местната власт. Това означава, че местната власт се ползва със сравнително среден авторитет. Все пак, въпреки че няма голямо гражданско участие, хората ясно заявяват в кои области биха се включили по активно в бъдеще. Както видяхме, данните от анкетното проучване показват, че благотворителността, потреблението и кварталните дейности се радват на висок интерес сред гражданите. Според сравнителното изследване, основните сфери, в които гражданите считат, че трябва да имат глас са:

правата на децата, правата на хора в неравностойно положение; гражданската сигурност; защита на потребителски права; защита на околната среда; антикорупция. Тези данни потвърждават извода, направен по - горе, че все по значими за хората стават дейности, пряко засягащи всекидневието им, както и такива, свързани с подпомагане на болни хора. Трябва да подчертаем, че защитата на правата на етническите малцинства не се ползва с популярност, а най негативно отношение има към правата на хората с ГЛБТ ориентация.

В рамките на същото изследване в община Сатовча се проведеха и 10 /десет/ броя дълбочинни интервюта с представители на

www.eufunds.bg

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

заинтересованите страни и шест броя фокус групови дискусии с по осем участника, които показаха повишен интерес към различни форми на гражданско включване през интернет – членство в групи, подписване на он лайн петиции, организиране на протести през Фейсбук и блогове. Много активни са гражданските групи, чиято институционализация е само през сайт – такъв например е сайтът за подпомагане на лечението в чужбина на болни деца „Спаси, дари на”.

Основен проблем за представителите на НПО се оказва рязкото намаляване на източници за финансирането им, което пречатства работата и убива критическото им жило, доколкото ги принуждава към търсене на подкрепата, включително финансова, от държавата и общинската власт.

И така, какви изводи можем да направим от социологическите изследвания:

От една страна се наблюдава ниско гражданско участие, липса на вяра, че от гражданите нещо зависи, разочарование от класически форми на гражданска организираност и действия – като членство в НПО-та и партии, протести, бойкоти и т.н.

От друга страна има **ясно изразено желание за участие на гражданите в решаване на конкретни проблеми** в определени области, свързани с неща, които пряко ги засягат – всекидневни квартални въпроси, здраве – на деца и хора с увреждания, права на децата като цяло, включително образование, потребителско поведение, гарантиране на сигурността и т.н.

Изследванията показват поява на автентични граждански инициативи, включващи не много хора, но пък активни, насочени към решаването на конкретен проблем., т.е. поява на граждански групи, малки, но “ударни”, имащи личен интерес от решаване на проблем, който засяга повече хора. Иначе казано, наблюдаваме “размножаване” на граждански групи, които често пъти не са институционализирани, възникват ад хок по конкретен повод и с конкретни искания. Наблюдава се и поява на активно е - гражданско участие, което не трябва да се пренебрегва и трябва да се върви по посока на институционализиране на неговите прояви.

www.eufunds.bg

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

След като местната власт се ползва със сравнително високо доверие, липсата на вяра във възможността гражданите да могат да променят нещо, може да се преодолее точно на местно ниво, ако местната власт осигури – не само де юре, но и де факто - добри възможности за взаимодействие с гражданите и включването им в управлението.

Местната власт не трябва да работи само с НПО - та, а и с групи от граждани, дори и да са малки, заставащи зад кауза, т.е. тя трябва да създаде и утвърди по - гъвкави и отворени форми за отчитане и отговор на спонтанни граждански инициативи, като използва и отчита и он лайн проявите на гражданска активност. Това не отменя необходимостта от укрепване и на институционализираните форми на гражданско участие като НПО, което трябва да се развива в две посоки – от една страна НПО трябва по - активно да работят с гражданите, за да си върнат легитимността си, от друга страна и на държавно и на местно ниво трябва да има не - символични фондове за проекти на НПО, като спечелването на проектите трябва да е на конкурсен принцип, с ясни, регламентирани и прозрачни процедури.

5. Участие на гражданите в местното управление - анализ на въпросите от анкетата, извършена в рамките на настоящата поръчка:

Тук ще представим отговорите на въпросите, засягащи оценката на реалното участие на гражданите в местното самоуправление, но и степента, в която трябва да участват; кои са най - активните групи във взаимодействието с местната власт и в кои сфери се осъществява това взаимодействие.

Първият въпрос е „Участват ли гражданите в местното самоуправление?“

В този пункт отговорите на представителите на НПО- тата и местните власти рязко се различават. Повечето представители на

www.eufunds.bg

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

местните власти лаконично отговарят с „да“, вероятно защото ще се zlepоставят ако кажат не, докато представителите на НПО са много по - скептични, сред тях доминират отрицателните отговори. **Основната причина, която те посочват за неучастието на гражданите в местното управление, напълно съвпада с тази, посочена в цитираното по - горе представително социологическо изследване – хората не вярват, че от тях нещо зависи и че могат да повлияят върху процесите на взимане на решения. Ето един характерен отговор, който се повтаря:**

„Основните причини са безверие, че нещо може да се промени. Хората се примиряват с положението, протестират мълчаливо, недоволстват, но никой не вярва, че нещо зависи от него.“

И още един отговор:

„Малка част се включват. Причините голямата част да не се включват са: Органите на местното самоуправление нямат правилен подход за привличането им, формите и механизмите, които използват за организиране на такова участие не са адекватни и не мотивират активност. Дори и при включване на граждани в дейности, свързани с местното самоуправление, местната власт не припознава като ценно включването, което демотивира гражданите. Голямата част от малкото провеждани форуми за диалог, протичат като проява на любезност, без никакъв резултат. Във времето активните граждански организации се обезсърчиха от този непродуктивен стил на взаимоотношения и търсят партньорство с други съседни общини.“

Представителите на Сдружение „За Равен старт“ са и критични към себе си, считат, че не могат да организират достатъчно добре гражданите.

И така, **очевидно има проблем във взаимодействието между гражданите и местната власт – за местната власт то е безвъпросно налично, точно обратното е за представителите на НПО.** Това

www.eufunds.bg

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

означава, че механизмите за взаимодействие между тези две страни, за които ще стане дума след малко, дори да съществуват, по-скоро са формални, отколкото реално да отчитат мнението на гражданите. В местното самоуправление се включват преди всичко малки активни групи – отново се потвърждава извода от социологическите изследвания – за решаване на конкретен проблем.

Но на въпроса: „А трябва ли да участват?“ всички са единодушни – да, трябва. Ето някои от мотивите за това участие:

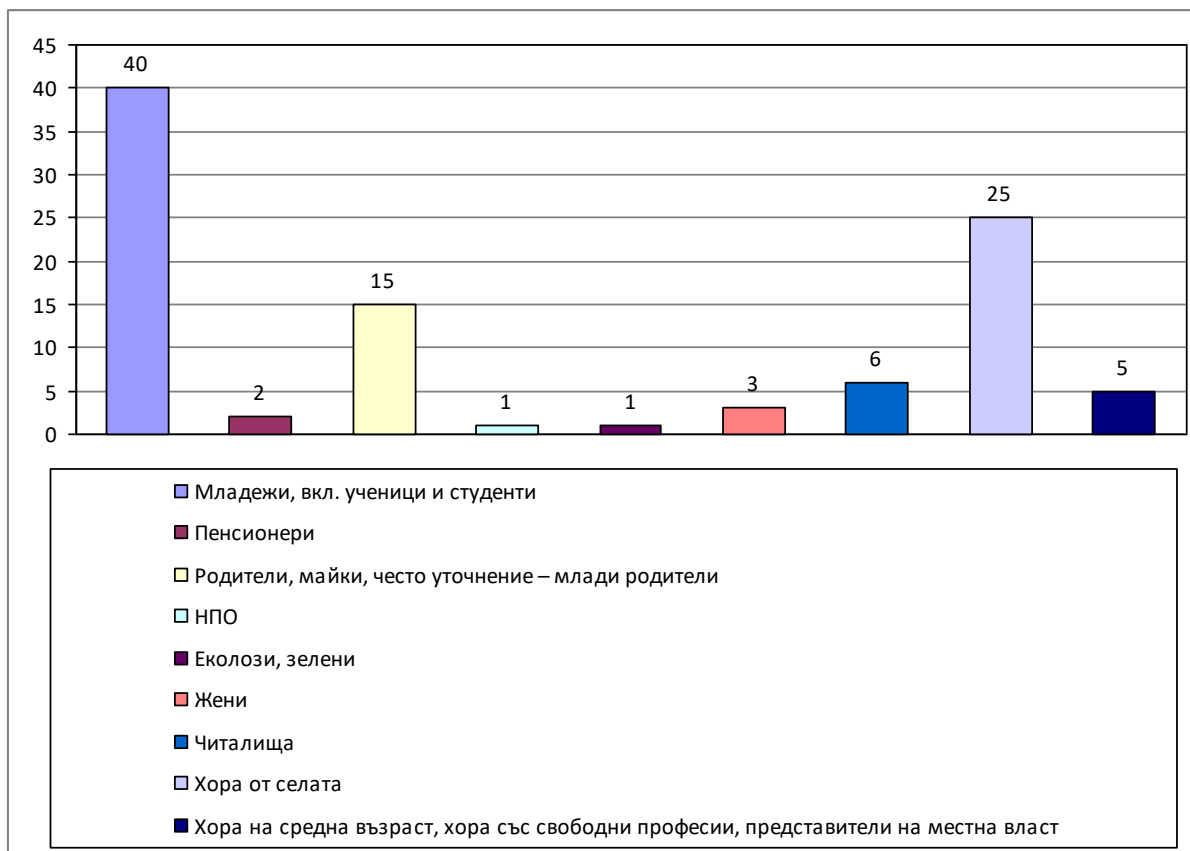
„Защото общината като държавна институция съществува заради жителите си и нейната функция е да улеснява и облекчава техния живот”.

„Защото гражданинът е основата, върху която се градят държавите днес. Защото там, където политиката не се прави от гражданите, в името на гражданите и от самите граждани, там животът е несигурен, беден и нещастен.”

“Защото когато заедно решим нещо, заедно поемаме отговорност за изпълнението и опазването му.”

Ето типологията на посочените **най - активни** групи, включваща обработката на всичките 98 карти.

www.eufunds.bg

А ето и сферите, в които тези групи са активни /класирани съобразно броя на посочванията/

1. Социално подпомагане на уязвими групи – хора с увреждания, възрастни, хора в риск – наркотично зависими, сираци, събиране на средства за лечение на деца и възрастни хора.
2. Проблеми на развитието на общността – градска среда, развитие на селото, благоустройство, инфраструктура, програми за местно развитие, стратегии за туризъм и т.н.
3. Образование; култура – с еднакъв брой посочвания
4. Младежки дейности
5. Спорт; екология – с равен брой посочвания

www.eufunds.bg

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Какво ни говорят тези данни? Те развенчават битоващото мнение, че младежите са пасивни - явно има активни групи сред тях, вероятно стимулирани и от училищата и университетите, които желаят да се включват в местното самоуправление, те се фокусират върху спорта, екологията, проблеми на образованието, подпомагане на уязвимите групи. Проблемите на развитието на общността са приоритет на браншовите, бизнес и съсловните организации, както и на т.нар. „хора от селата“. Трябва да се отбележи специалността активността на родителите, които са водени от мотива да подобрят образованието и условията на обучение на своите деца; пенсионерите държат на подпомагането на уязвими групи и са активни в читалищната дейност. Тук са посочени и конкретни НПО, работещи в дадени сфери.

Мисля, че и тези резултати **потвърждават направените по-горе изводи от социологическите изследвания, че хората са склонни активно да се включат в търсенето на решения на проблеми, които непосредствено и лично ги засягат** – родителите искат да имат глас за подобряване на образованието на децата си; бизнес организациите – в стратегиите за развитие на общината; младежите – в спорта; пенсионерите – в уреждане на кварталните въпроси и подпомагане на болни хора; и най - популярни отново са дейности, които предполагат благотворителност и грижа за уязвими групи. Не са посочени примери за взаимодействие на местна власт и представители на етническите малцинства, вероятно това е посока, която трябва да се активизира, там където има проблем с тяхната интеграция.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В най - общ план може да се направи извод, че все още основните модели на взаимодействие (консултиране, изпълнение, мониторинг и оценка) между гражданските структури и местната власт не са утвърден компонент в местната управленска практика. Отсъства централна регулация, задължаваща публичните институции да гарантират, че гледните точки на гражданските структури се вземат предвид преди стартирането на нова

www.eufunds.bg

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

политика, нормативен акт, програми с национално и местно значение. При отсъствието на утвърдени минимални стандарти за процедури и правила за провеждането на консултации с неправителствените организации на местно ниво, консултативните процеси, там където протичат и доколкото протичат, носят белега на „работа на парче”, на импровизации от страна на местната власт. Проблем съществува и в процедурите за привличане на участници за консултациите, което се отразява сериозно на качеството на представителство на неправителствените организации. Формите за консултиране с третият сектор на местно ниво са еднообразни - обсъждане на конкретен проект, участие в изпълнението на част от даден проект или програма.

На местно ниво има условия за по - гъвкави и по директни канали на комуникация между неправителствените организации и администрацията. Институциите на местно ниво отчитат ползата от съществуването на модел за взаимодействие с третия сектор, но не смятат, че сами биха могли да инициират създаването и организацията му. От друга страна, сред представители на местната власт по едни или други причини прозира нагласата, че техните собствени ресурси са достатъчни, за да се справят и не е необходимо гражданските структури да се включват в тяхната работа.

Проблемите в комуникацията на местната власт с третия сектор водят до неговата демотивация за участие в обществените дела, и в частност в провежданите политики. Неправителствените организации не изпитват нужното доверие към институциите - както в уменията им да водят консултации, така и в компетентността им по конкретиката на отделните въпроси.

Резултатите от настоящото изследване, както и общата видимост върху ефективността и качеството на взаимодействието граждански структури - местна власт, говорят за изостанало от съвременните концепции и практики политическо разбиране за същността на този процес.

Тези факти и тенденции, отчетливо открояват необходимостта от предифиниране на цялостната рамка (ценностна и политическа), в която се разполагат взаимодействията между местната власт и неправителствените организации при формирането и провеждането на публичните политики.

Необходимо е да се изработи и утвърди цялостна визия за участие на гражданските структури в процесите на консултиране, изпълнение и мониторинг на публичните програми, стратегии и политики. Тя следва да се изготви в сътрудничество между третия сектор, релевантните

www.eufunds.bg

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

заинтересовани страни и публичните институции и да се основава на утвърдените европейски стандарти и добри международни практики в тази област. Философията на консултативният процес с гражданите, който предстои да се утвърждава в бъдеще, трябва да изхожда от присъщото тяхно право на участие във всички области на обществения живот. Тази обща постановка за правото на неправителствените организации да участват в подготовката и провеждането на публични политики, на практика означава пакет от насрещни задължения на управляващите и администрацията, чрез които това право да бъде реализирано.

www.eufunds.bg

Проект „ Активни граждани на община Сатовча “ , договор № BG05SFOP001-2.009-0089- C01, се финансира от ОП „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд